

IJTMOIY ISHDA IJTMOIY SHERIKLIKNING AHAMIYATI

*Farg'ona davlat universiteti
talabasi Suyumova Marxabo
Ilmiy rahbar: M. Abdurahmonova*

Annotatsiya: Mazkur maqolada, ijtmoy ishlar haqida ma'lumot va ijtmoy sheriklikning ahamiyatlari shuningdek, ijtmoy ishda ijtmoy sheriklikning ijobiy va salbiy xususiyatlari haqida ma'lumotlar berilib o'tilgan. Hamda ijtmoy sheriklikning zamon talabiga mos katta xususiyatlari haqida keng ma'lumotlar berilib o'tilgan.

Kalit so'zlar: *ijtmoy ish, mamlakat, insonlar, munosabat, ko'maklashmoq, hayotiy, farovonlik*

Ijtmoy ish — bu odamlarga insonlar orasidagi munosabatlarni hal qilish va jamiyatdagi ijtmoy o'zgarishlarda ko'maklashishga yo'naltirilgan, ularning hayotiy farovonligini oshirish maqsadida yordam ko'rsatish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha kasbiy faoliyatdir. Ijtmoy ish keng ma'noda ijtmoy hodisa sifatida ijtmoy yordamning o'ziga xos modelidir. Uni jamiyatning aniq bir tarixiy davrida ijtmoy, siyosiy va madaniy rivojlanishining xususiyatlariga mos ravishda ro'yobga chiqaradi. Tor ma'noda esa ijtmoy ish ijtmoy zaruriy faoliyat bo'lib, odamlar, ijtmoy guruhlariga shaxsiy va ijtmoy qiyinchiliklarni yengishda yordam berishga qaratilgan. Ijtmoy ish tushunchasi, ijtmoy ishning kasbiy faoliyat turi sifatida kengayib rivojlanib borishi jamiyat hayot faoliyatining barcha sohalariga ta'sir ko'rsatuvchi shiddatli o'zgarishlar davriga to'g'ri keldi. Ijtmoy muammolarning keskin kuchayishi aholining ko'p qismi davlat tomonidan ijtmoy himoya va muhofazaga muhtoj bo'lib qolishiga sabab bo'ldi.

Amerikalik professor Charles Zastrovning yozishicha: "Ijtmoy ish odamlarga, oilalarga, guruhlariga va jamiyatlarga, ularning shaxsiy, shaxslararo, ijtmoy-iqtisodiy va siyosiy imkoniyatlarini ularning hayot faoliyati sharoitlarini yaxshilash hisobiga oshirishda yordam ko'rsatish jarayonida odamlarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirishga yo'naltirilgan. Jahon bo'yicha ijtmoy ishning ulkan tajribasi mavjud. Mamlakatimizda ijtmoy ish bo'yicha orttirilgan tajriba ham kam emas. Biroq bugungi kunga kelib mamlakatimizda o'zgarib borayotgan ijtmoy vaziyatlar ijtmoy ish konsepsiyasini asoslash va uni amaliyotga joriy qilish talab etiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoniga muvofiq, aholining ijtmoy muhofazaga muhtoj qatlamiga tibbiy-ijtmoy yordam ko'rsatish tizimini yanada takomillashtirish, ijtmoy sohaning boshqaruv organlari uchun kadrlar tayyorlash va ularni aholining muayyan guruhi bilan

ishlashga ixtisoslashtirish, alohida mijoz, mijozlar guruhi (oilalar, ayollar, bolalar, yoshlar, keksalar va h.k.) bilan dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda Mazkur vaziyatda ijtimoiy ishni kasb va akademik fan sifatida o'rganish juda muhim va samarali ekanligi ochiq oydin namoyon bo'lmoqda.

Aholining turli qatlamlari bilan ijtimoiy ish olib borish ularning jamiyatdagi hayot farovonligini ta'minlash, ularning hayotidagi ijobiy o'zgarishlarni amalga oshirish, ijtimoiy ta'minotni amalga oshirish qaratilgan faoliyatdir. Ijtimoiy ta'minot atamasi esa keng ma'noda aholining farovonligini ta'minlashga yo'naltirilgan barcha tashkiliy muammolarni hal etishni o'z ichiga oladi. Ijtimoiy ish va ijtimoiy ta'minot birbiriga chambarchas bog'liq va o'zaro teng tushunchadir. Ta'lim sohasi, sog'liqni saqlash sohasi, fuqarolarning o'zini-o'zi boshqarish organlari, aholi bandligini ta'minlash, keksalar va bolalarni ijtimoiy himoya qilish, aholiga ijtimoiy yordam ko'rsatish, ijtimoiy sug'urta, jismoniy va aqliy nuqsonlari bor kishilarga xizmat ko'rsatish, ijtimoiy reabilitatsiya markazlari kabilarning barchasi ijtimoiy ta'minot sirasiga kiradi. So'nggi kunlarda mamlakatimizda ijtimoiy ish sohasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi. Aholiga kompleks yondashuv asosida professional ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish tizimini joriy qilish maqsadida Ijtimoiy himoya milliy agentligi tashkil etildi. Agentlikning asosiy vazifalaridan biri og'ir ijtimoiy holatga tushgan va tushish xavfi bo'lgan aholi bilan manzilli ishlashni tashkil qilishdan iborat bo'lib, aholining 31 ta toifasiga individual yondashuvga muvofiq ijtimoiy xizmatlarni mahalla darajasida tashkil etadi.

Xususan:

- keksa yoshdagi shaxslar va qariyalar;
- o'zgaralar parvarishiga muhtoj bo'lgan shaxslar;
- nogironligi bo'lgan shaxslar;
- kam ta'minlangan oilalar;
- zo'ravonlikka uchragan shaxslar;
- nogiron farzandlari bo'lgan oilalarga va ota-onasining biri nogiron bo'lgan bolalar;
- vasiylikka olingan oilalar;
- etim va chin etim bolalar;
- alohida ta'lim-tarbiyaga muhtoj shaxslar ijtimoiy yordam va xizmatlar bilan qamrab olinadi. Agentlik tomonidan aholiga quyidagi asosiy ijtimoiy xizmatlar va yordamlar ko'rsatiladi:
  - kam ta'minlangan oilalarga hamda mehantga layoqatsiz aholiga nafaqalar va moddiy yordamlar berish;
  - keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslar hamda mehnat faxriylari uchun sanatoriylar hamda pansionatlarda ijtimoiy xizmatlarni tashkil etish;

- aholini protez-ortopediya mahsulotlari va rehabilitasiya texnik vositalari bilan ta'minlash;

- nogironligi bo'lgan shaxslarni imtiyozli hamda bepul stasionar davolanishini ta'minlash;

- nogironligi bo'lgan shaxslarning yakka tartibdagi rehabilitasiya dasturlarini ishlab chiqish;

Ijtimoiy ishning umumlashtirilgan ob'ekti (mijozi) jamiyatning ijtimoiy tuzilishi, uning guruhleri va jamoalari, ularning alohida vakdillari hisoblanadi. Zamonaviy rus jamiyatida kasbiy faoliyat sifatida u turli xil (an'anaviy va innovatsion) shakllar, usullar va texnologiyalar yordamida amalga oshiriladi. Ijtimoiy ishni kasbiy faoliyat turi sifatida ko'rib chiqsak, bu alohida shaxslarga, odamlar guruhlariga ularni himoya qilish va qo'llabquvvatlash orqali yordam ko'rsatish orqali insoniy munosabatlarni uyg'unlashtirish faoliyati deb ta'kidlash mumkin. Ijtimoiy ish - bu kasbiy faoliyat bo'lib, uning ma'nosi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish, ularni zamonaviy tsivilizatsiyalashgan jamiyat talablariga muvofiqlashtirish, ularning mantiqiyiligini, insoniyiligini, subyektivligini oshirish, shaxslar, guruhlar, etnik guruhlarining aloqalarini mustahkamlashdan iborat. Guruhlar, oilalar davlat va jamiyat bilan, ijtimoiy texnologiyalar turidir.

Xulosa qilib aytish mumkunki ijtimoiy ish xodimi ijtimoiy muammolarni hal qilishda turlicha yondashadi yuqorida aytib o'tilganidek. Ijtimoiy himoyaga muhtoj inson psixologik, tibbiy, huquqiy yoki boshqa xil yordamga muhtoj bo'lishi mumkin. Shuning uchun ham ijtimoiy ish sohasi ko'pincha psixologiya va huquq kabi yo'nalishlar bilan aloqadordir. Ijtimoiy ish xodimi yetuk kadr bo'lishi uchun nazariy bilimlarni, hamda amaliyotni puxta o'rganib borishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ijtimoiy ish etikasi. Darslik. Toshkent – “Fan va texnologiya”, 2015
2. M.X.G'aniyeva, Q.N.Kayumov, M.B.Sherov. Ijtimoiy ishga kirish. Darslik – Toshkent: 2020
3. A.V.Vaxabov, Sh.Sh.Zaxidova, B.B.Baxtiyorov, D.Sh.Odinayev, J.N.Fayzullayev. Ijtimoiy ish va ijtimoiy ta'minotga kirish darslik. Toshkent – “Iqtisod-moliya”, 2018
4. www.lex.uz]
5. www.darakchi.uz
6. Ganiyeva M.X., Kayumov Q.N., Sherov M.B. Ijtimoiy ishga kirish [Matn]: darslik / M.X. Ganiyeva, Q.N. Kayumov, M.B. Sherov. -Toshkent: «MALIK PRINT CO, 2021. - 252 b.
7. Yusufovich, A. A., & O'G'Li, E. O. A. (2022). BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI

TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOIK ASOSLARI. *Science and innovation*, 1(B3), 40-46.

8. A.Soliyev: O'zbekiston iqtisodiy –ijtimoiy geografiyasi. Toshkent – 2014 . 31-b
5.Abdullaev U. Valixonova G: Farg'ona vodiysi aholisi: Etnik tarkibining shakllanishi va etnomadaniy munosabatlar tarixi. T.: Navroz, 2016.
9. Alisher o'g'li, E. O. (2022). O'QUVCHILARNI TANQIDIY FIKRLASHGA O'RGATISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. *Journal of new century innovations*, 4(1), 52-59.